

SESIUNEA DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

- Drept public -

**ACȚIUNILE ÎN DESPĂGUBIRE ÎN CAZURILE DE ÎNCĂLCARE A NORMELOR
EUROPENE ANTICONCURENȚIALE**

(privire comparativă)

**DAMAGES ACTIONS IN CASES OF BREACH OF THE EUROPEAN ANTITRUST
RULES**

(comparative view)

**ACTIONS EN DOMMAGES EN CAS DE VIOLATION DES REGLES DE L'UNION
EUROPÉENNE CONTRE LA CONCURRENCE**

(aspects comparatifs)

Bianca-Nicoleta Constantin
Studentă
Facultatea de Drept a Universității București
Anul III,
Grupa 306
Bianca-Nicoleta Constantin
student
Faculty of Law of Bucharest University
Year III,
Group 306
Bianca-Nicoleta Constantin
étudiante
Faculté de Droit de l'Université de Bucarest
Année III,
Groupe 306

Profesor coordonator:
Lector univ. drd. Mihaela – Augustina Dumitrașcu

Rezumat

Răspunderea delictuală nu este armonizată la nivel european. Reglementările procedurale și de fond variază substanțial în statele membre ale UE, în cele mai multe fațete și dimensiuni ale acțiunilor în despăgubire. Aceste diferențe provin, printre altele, din tradiții juridice diferite. Cu toate acestea, eforturi semnificative sunt făcute în scopul de a găsi o bază comună pentru apropierea sau chiar armonizarea acestor legi în întreaga Uniune Europeană, bazându-se pe principiile europene delictuale și pe alte proiecte, cum ar fi Codul european de procedură civilă. Cu toate acestea, armonizarea delictuală și reglementările corespunzătoare de procedură civilă sunt în continuare deschise dezbaterilor.

Această lucrare analizează evoluții care au avut loc în legătură cu aplicarea acțiunilor private în anumite state membre ale UE, evoluții apărute ca urmare a necesității de armonizare a acțiunilor de încălcare a normelor anticoncurențiale și a aspectelor fundamentale ale răspunderii civile.

Abstract

Tort Law is not harmonised at a European level. Substantive and procedural regulations vary substantially across EU Member States in most of the facets and dimensions of damages actions. These differences derive, amongst other causes, from different legal traditions. However, significant efforts are being made in order to find common ground for the approximation or even harmonisation of these laws across the EU –building on the Principles of European Tort Law and other projects, such as the European Code of Civil Procedure-. However, harmonisation of Tort Law and the corresponding Civil Procedure regulations is still open to debate.

This paper analyzes the developments that took place regarding the application of private actions in some Member States, developments arising from the need to harmonize the actions of infringement of competitive and fundamental aspects of tort law.

Résumé

La responsabilité délictuelle n'est pas harmonisée au niveau européen. Les règles de procédure et de fond varient considérablement dans les États membres, dans de nombreuses facettes et dimensions des actions en dommages. Ces différences proviennent, entre autres, de traditions juridiques différentes. Toutefois, des efforts importants sont faits pour trouver points communs pour l'harmonisation des lois dans l'UE, fondées sur des principes européens de la responsabilité délictuelle et d'autres projets tels que le Code européen de procédure civile. Toutefois, l'harmonisation de la responsabilité délictuelle et les règlements pertinents de procédure civile sont encore ouverts au débat.

Ce document analyse les développements qui ont eu lieu concernant l'application des actions privées dans certains États membres, développements découlant de la nécessité d'harmoniser les actions de violation des aspects concurrentiels et les aspects fondamentaux de la responsabilité délictuelle.

Cuvinte – cheie: acțiune în despăgubiri, procedură civilă, reguli anticoncurențiale.

Key - words: action for damages, civil procedure, rules anticompetitive.

Mots - clés: action en dommages-intérêts, la procédure civile, les règles anticoncurrentielles.

Abrevieri

Autorități naționale de concurență (ANC)
Tribunalul de Apel al Concurenței (CAT)
Autoritatea de Concurență din Italia (ICA)
Codul român de procedură civilă (CRPC)
Legea română a concurenței (LRC)
Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)
Rețeaua europeană de concurență (REC)
Oficiul de Fair Trading (OFT)
Amendamentul privind restrângerile concurenței (ARC)

Plan

1. Precizări prealabile

2. Analiză comparativă

2.1. Marea Britanie

2.2. Germania

2.3 Franța

2.4 Italia

2.5 România

3. Concluzie

1. Precizări prealabile

Dreptul concurenței a oferit puține provocări pentru cercetarea comparativă. Acest lucru s-a datorat unui număr de fapte. **În primul rând**, multe state membre nu aveau o lege a concurenței corectă și un regim de aplicare până în 1980 sau chiar până la sfârșitul anilor 1990. **În al doilea rând**, legislația în domeniul concurenței în numeroase state membre nu a fost privită ca un instrument de politică economică de primă importanță. **În al treilea rând**, problema de convergență și divergență între diferitele regimuri naționale a rămas în mare parte nesoluționată și fără consecințe juridice sau economice semnificative. Aceasta, însă, s-a schimbat cu procesul de extindere și modernizare a dreptului concurenței al UE în 2004.

Modernizarea și, în special articolul 3 alineatul (1) din **Regulamentul 1/2003**¹ au impus nu numai o posibilitate, dar, de asemenea, o obligație autorităților naționale de concurență (în continuare ANC) ale statelor membre de a aplica articolele 101 și 102 TFUE și a introdus totodată un standard strict de supremație.

În lipsa unui plan clar al Uniunii pentru metodele de punere în aplicare eficiente și de proiectare instituțională optimă, vechilor state membre și celor noi s-a dat libertate considerabilă în adaptarea acquis-ului la preferințele lor instituționale și sistemelor juridice. **Regulamentul 1/2003** și așa-numitul pachet de modernizare au delegat competențe de punere în aplicare autorităților naționale de concurență și instanțelor naționale și au creat un sistem de competențe paralele și de aplicarea simultană a normelor UE și a dreptului național al concurenței. În noul cadru, legislațiile naționale de concurență funcționează în paralel cu dreptul concurenței UE și autoritățile naționale de concurență și/sau instanțele aplică atât normele naționale, cât și cele europene de concurență. ANC și Comisia formează o rețea de autorități publice, cooperând strâns împreună. Astfel, „este suficient să se constate ca Regulamentul 1/2003 prevede o regulă generală potrivit căreia Comisia și autoritățile naționale de concurență au datoria de a colabora strâns, dar nu impune Comisiei să se

---

¹. Document de lucru al serviciilor comisiei anexat la Cartea verde privind acțiunile în despăgubire pentru cazurile de încălcare a normelor anticoncurențiale CE, Bruxelles, 19.12.2005 SEC (2005) 1732.

abțină de la a efectua o inspecție cu privire la o cauză cu care o autoritate națională ar fi sesizată în paralel. Dimpotrivă, rezultă ( ) că principiul cooperării implică, pentru Comisie și ANC, ca acestea să poată lucra în paralel, cel puțin în stadiile preliminare ale cauzelor cu care sunt sesizate.”² Această așa-numită **Rețea Europeană de Concurență** pune accent pe contactul regulat și pe consultarea cu privire la politica de punere în aplicare, iar Comisia are un rol central în această rețea, în scopul de a asigura aplicarea coerentă a normelor.

În timp ce statele membre au armonizat în mod semnificativ normele de fond în domeniul concurenței, o convergență similară a normelor de procedură sau proiecte instituționale nu a avut loc. Comisia se confruntă cu problema că nu are competență și o bază legală clară de a armoniza normele de procedură. Consecințele de drept privat în încălcarea dreptului concurenței, precum și procedurile administrative intră în competența statelor membre, în conformitate cu **principiul subsidiarității** și așa-numitei autonomii procedurale naționale. Este, prin urmare, la latitudinea statelor membre să prevadă căi de atac pentru a efectua acțiuni de despăgubire și este de competența instanțelor naționale să audieze cazurile³.

În conformitate cu **articolul 5 din Tratatul UE**, Uniunea Europeană este singura abilitată să acționeze în cadrul competențelor care îi sunt conferite prin tratat. În ceea ce privește armonizarea procedurală a normelor, putem analiza **articolul 114 TFUE (ex art. 95 CE)**, care constituie baza legală pentru măsurile de armonizare, atunci când astfel de măsuri au ca obiectiv stabilirea și funcționarea pieței interne. Cu toate acestea, acest articol a fost strict interpretat de către instanțele comunitare și poate fi aplicat numai atunci când se poate demonstra că, fără măsurile de armonizare funcționarea pieței interne ar putea fi pusă în pericol și concurența denaturată⁴.

După o consultare publică extinsă și după deliberările interne privind această problemă, Comisia a publicat o **Carte verde** (decembrie 2005), urmată de o **Carte albă** (aprilie 2008). **Cartea verde** face distincția între:

- a) acțiuni de *follow-on*, atunci când o autoritate de concurență a luat deja o decizie de constatare a unei încălcări a normelor europene de concurență, și reclamantul, ulterior, începe procedura în fața unei instanțe naționale, în scopul de a fi compensat pentru prejudiciul suferit.
- b) acțiuni *stand alone* sau individuale, atunci când nu există nici o decizie a unei autorități de concurență și reclamantul trebuie să dovedească doar o încălcare a normelor europene de concurență. În acest caz, soluțiile trebuie găsite, astfel încât elementele de probă, care sunt, de obicei, în mâinile pârâtului, pot fi divulgate fără a impune o povară disproporționată acestuia.⁵

În acest context, este un moment potrivit pentru a lua în considerare orice evoluții care au avut loc în legătură cu aplicarea acțiunilor private în anumite state membre ale UE. În acest scop, am realizat mai jos o analiză a practicii existente în Marea Britanie, Franța, Germania, Italia și România.

---

² Diana Ungureanu, *Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței*. Jurisprudența recentă a Curții de la Luxembourg, editura C.H. Beck, București, 2010, cauza T-339/04, France Telecom SA, pag.355.

³ CEJ a susținut constant că "în absența unor norme comunitare în materie, este de competența sistemului juridic intern al fiecărui stat membru să desemneze instanțele competente și de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor direct de la dreptul comunitar, cu condiția ca astfel de norme să nu fie mai puțin favorabile decât cele care reglementează acțiuni interne (principiul echivalenței) similare și ca acestea să nu facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul comunitar (principiul eficienței)" CEJ., cauzele conexe C-295/04 și C-298/04 Manfredi c. Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA și alții, 2006, p., alin. 62; E.C.J., Cauza 33/76, Rewe-Zentralfinanz eG AG și Rewe-Zentral c. Landwirtschaftskammer für das Saarland (Rewe I), 1976 ECR 1989, alin. 5; CEJ, Cauza C-261/95 Palmisani c. INPS, 1997, p. I-4025, alin. 27; E.C.J., cauza C-453/99, Courage c. Crehan, alin. 29.

⁴ <http://www.ejls.eu/7/89UK.htm>

⁵ <http://www.juridice.ro/40221/de-la-drept-public-la-drept-privat-in-aplicarea-eficienta-a-dreptului-comunitar-al-concurenței.html>

2. Analiză comparativă

2.1. Marea Britanie

În 2001, după mai mult de zece ani de litigii, domnul Crehan, un hangiu, legat de un acord anticoncurențial, obține o decizie favorabilă din partea Curții Europene de Justiție în ceea ce privește posibilitatea de despăgubiri pentru pierderile suferite ca urmare a încălcării art. 81 Tratatul CE. Doi ani mai târziu, hotărârea națională a Înaltei Curți engleze, a negat orice recuperare de daune⁶. Instanța națională nu a menționat nici hotărârea CEJ⁷. Această situație a fost un semnal puternic pentru Comisie de a-și contura politica sa în zona de executare privată. Pretențiile de a recupera daunele cauzate de încălcarea dreptului concurenței CE au fost o posibilitate de la inaugurarea sistemului de aplicare a normelor anticoncurențiale CE în 1962. Așa cum s-a subliniat de către Curtea Europeană de Justiție în **cauza Crehan**⁸, în scopul de a avea "eficacitatea deplină a normelor de drept al concurenței, este esențial să se deschidă pentru orice individ posibilitatea de a solicita despăgubiri pentru pierderile cauzate printr-un contract sau comportament de natură să restrângă sau să denatureze concurența."⁹

Marea Britanie are două instanțe competente să audieze acțiunile private, și anume **Tribunalul de Apel al Concurenței ("CAT") și Înalta Curte**. Cu toate acestea, CAT are doar competența pentru a determina daunele efectuate pe baza deciziilor de încălcare luate de către Comisia Europeană, **Oficiul de Fair Trading** din Marea Britanie și de celelalte organizații specifice de reglementare a concurenței din Anglia - așa-numitele acțiuni *follow-on*. Înalta Curte rămâne forul adecvat pentru acțiunile de concurență *stand-alone*(individuale), în timp ce își menține propria jurisdicție a acțiunilor *follow-on*.

Normele de procedură engleze permit solicitanților să reprezinte o clasă de persoane care au același interes - adică un interes comun și nemulțumiri comune. În cazul **Emerald Supplies** o reclamație a fost făcută împotriva **British Airways** pentru achiziții directe sau indirecte, sau ambele a unor servicii de transport aerian pentru care prețurile au fost crescute prin unul sau mai multe acorduri sau practici concertate. "Emerald, prin urmare, a vrut să reprezinte alți cumpărători pentru care prețurile au fost crescute între transportatorii aerieni. Instanța a eliminat aspecte ale plângerii pe baza faptului că:

(A) criteriile de includere în grup sau clasă a potențialilor reclamanții depindea de rezultatul acțiunii în sine – adică nu a fost posibil să se spună cine a fost inclus în clasa de la momentul inițierii procedurilor.

(B) reparația solicitată nu a fost la fel de benefică pentru toți membrii din clasa din moment ce clasa include clienții direcți și indirecti care operează la niveluri diferite în lanțul de distribuție. Prin urmare, membrii clasei nu au avut un interes comun.

Ca urmare, reclamantului i-a fost refuzat dreptul de a acționa ca reprezentant al întregii clase de reclamanți descrise în reclamație.

Există, totuși, limite privind competența instanțelor engleze. În cazul **SanDisk**,¹⁰ instanța a refuzat să accepte competența în circumstanțele în care nici unul dintre inculpați nu a fost o companie din Marea Britanie, nici unul dintre așa-zisele acte de hărțuire, nici negocierile pentru licențe nu au avut loc în Marea Britanie și nici un prejudiciu imediat nu a fost cauzat reclamantului în Marea Britanie

⁶ Judecătorul stabilit că nu a existat nici o încălcare a articolului 81 de către societățile producătoare de bere. Cauza Crehan v. Inntrepreneur Pub Co [2004] EWCA Civ 637.

⁷ http://www.ramp.ase.ro/en/_data/files/articole/7_11.pdf

⁸ CEJ, cauza C-453/99 Courage v Crehan [2001] ECR I-6297.

⁹ http://www.ramp.ase.ro/en/_data/files/articole/7_11.pdf

¹⁰ SanDisk Corpn c Koninklijke Philips Electronics NV și alții[2007]EWHC 332 (Ch).

ca urmare a acestor abuzuri pretinse. Acțiunile *follow-on* în CAT trebuie să fie introduse în termen de doi ani. Termenul de prescripție începe la data (cunoscută sub numele de "data relevantă") la care drepturile de atac împotriva unei decizii de încălcare au fost epuizate sau nu au fost exercitate. Cu toate acestea, CAT păstrează o marjă de apreciere pentru a da permisiunea ca o cerere să fie introdusă înainte de data relevantă în cazul în care circumstanțele o justifică.

Un alt aspect care a fost abordat de instanțele judecătorești din Marea Britanie este abordarea daunelor disponibile. În **cazul Devenish**,¹¹ Lewison J a susținut ca acordarea reparației nu ar fi realizată, cu excepția cazului în care daunele compensatorii au fost insuficiente pentru a compensa pierderea reclamantului. De asemenea, judecătorul a considerat că un cont de profit nu a fost o rezolvare adecvată cu privire la faptele cazului.

În plus, întrebarea dacă despăgubirile exemplare sunt disponibile pentru cazurile de încălcare a dreptului concurenței a fost luată în considerare. Ca o chestiune de principiu general, despăgubirile exemplare pot fi acordate în conformitate cu legislația engleză în cazul în care "comportamentul pârâtului a fost premeditat pentru a face un profit pentru el însuși, care poate depăși despăgubirea care trebuie plătită [reclamantului]". Analiza ar părea să susțină cererile de despăgubiri exemplare față de membrii cartelului. Cu toate acestea, în **cazul Devenish**, Lewison J a respins o cerere de daune-interese exemplare citând un număr de factori care, împreună, sugerează că nu vor exista circumstanțe limitate la despăgubiri exemplare care vor fi acordate pentru încălcări ale dreptului concurenței:

(A) Principiul *non bis in idem* exclude acordarea de despăgubiri exemplare, în condițiile în care inculpații a fost deja amendați (sau au avut amenzi impuse și apoi reduse sau comutate), de către Comisie, în ceea ce privește același comportament ilegal.

(B) acordarea de daune interese exemplare de către o instanță națională împotriva unei solicitări reușite de clemență ar putea submina politica publică care susține programul de clemență.

(C) articolul 16 din Regulamentul de modernizare împiedică o instanța națională să ia o decizie care contravine Comisiei. În acest caz, Comisia a determinat deja un nivel corespunzător de amenzi pentru sancționare și descurajare.

(D) Este dificil de a evalua nivelul corespunzător de despăgubiri exemplare în cazul în care există mai mulți reclamanți și în funcție de scara amenzilor aplicate. Acest caz a fost obiectul unui recurs la Curtea de Apel care a menținut constatarea că solicitantul a fost "îndreptățit de a fi compensat pentru orice pierdere suferită ca urmare a înțelegerii, nici mai mult nici mai puțin".

2.2. Germania

La 1 iulie 2005, Germania a introdus al 7-lea **amendament a Legii germane privind restrângerile concurenței ("ARC")**. ARC a abordat mai multe incertitudini privitoare la acțiunile private de punere în aplicare și, în special, a extins sfera reclamanților. Modificările aduse de către ARC sunt după cum urmează:

(A) Înainte de ARC, drepturile reclamanților în temeiul dreptului german s-au limitat la cele "protejate" de principiul controversat de drept de protecție ("Schutzgesetzprinzip"). În loc de părți "protejate", ARC acordă drepturi de despăgubiri executorii, și, în cazuri de acte intenționate sau neglijențe, prevede daune pentru "orice parte afectată", care a suferit o pierdere ca urmare a încălcării dreptului concurenței.

(B) membrilor cartelului le este limitată apărarea bazată pe apărarea *passing-on* (de transmitere sau transfer). Aceștia nu mai pot argumenta că acei cumpărători de produse care au fost vândute la

---

¹¹ Devenish Nutrition Ltd și alții c Sanofi-Aventis SA (France) și alții[2007] EWHC 2394 (Ch).

prețuri umflate (ca rezultat al cartelului) nu au suferit nici un prejudiciu, deoarece ei au revândut produsele pentru clienții de pe piețele de la nivele inferioare. Instanțele de judecată au permisivitatea să ia în considerare faptul că reclamanții ar putea să transmită creșterea prețurilor propriilor lor clienți în cazul în care consideră echitabil să facă acest lucru. Efectul acestui amendament a fost de a inversa sarcina probei, astfel că partea care încalcă dreptului concurenței trebuie să stabilească faptul că solicitantul a suferit un nivel mai scăzut de pierdere ca rezultat al transmiterii prețurilor mărite către clienți.

(C) dreptul de a solicita dobânda pre-judecată a fost introdus.

(D) acțiunile *follow on* au fost facilitate prin asigurarea că o decizie finală a oricărei autorități naționale de concurență al oricărui stat membru sau a Comisiei Europene va impune instanțelor germane în ceea ce privește existența unei încălcări a dreptului concurenței.

(E) termenul de prescripție este suspendat în timpul în care autoritățile de concurență fac investigațiile lor până la 6 luni după ce decizia autorității a devenit definitivă.

(F) Regulile au fost puse în aplicare, având ca efect reducerea costurilor care trebuie să fie plătite în avans de către reclamanți. În ciuda modificărilor semnificative ale ARC prezentate mai sus, jurisprudența germană privind aplicarea privată a daunelor legate de încălcări ale legii concurenței este încă destul de rară, deși un număr de cazuri au fost aduse și soluționate înainte de pronunțarea hotărârii.

Cazurile analizate s-au concentrat în primul rând cu privire la acțiunile introduse de către așa-numitele "companii de recuperare", cum ar fi **Cartel Damage Claims("CDC")**, și **Talionis**. Deși legislația germană nu permite, în general, acțiuni colective în materie de dreptul concurenței, este posibil pentru părți să prezinte cereri de daune susținute prin intermediul terților. Aceste companii de colectare cumpără drepturile companiilor sau persoanelor fizice care au fost lezate de o încălcare a dreptului concurenței și, astfel, se transferă în locul lor și introduc o acțiune împotriva unui cartel.¹²

2.3. Franța

Pretențiile bazate pe legea concurenței sunt încă rare în Franța. În principal, cererile de dreptul concurenței au avut tendința de a fi accesorii înaltă cerere principală și/sau ca o anexă la litigii contractuale. După adoptarea Decretului 2005-1756, la 30 decembrie 2005, numai instanțele de specialitate din **Marsilia, Bordeaux, Lille, Fort de France, Lyon, Nancy, Paris și Rennes** au competența de a judeca cereri referitoare la dreptul concurenței (în "instanțele specializate"). După aceea, contestațiile pot fi audiate de Curtea de Apel din Paris și, în final, de Curtea de Casație.

În două acțiuni *follow-on*, ambele în cazul cartelului vitaminelor, instanțele au arătat disponibilitatea de a accepta un tip de apărare de tip transfer(*passing on defence*). Prima decizie pe această problemă, în cazul **Les Laboratoires Pharmaceutiques Arkopharma**,¹³ la 11 mai 2006, a stipulat că, decidând în mod liber de a nu ridica prețurile sale proprii de revânzare, în răspuns la creșterea prețurilor cartelurilor, reclamantul nu l-a putut acuza ulterior pe pârât pentru pierderea sa. A doua decizie, în cazul **Les Laboratoires Juva**,¹⁴ la 26 ianuarie 2007, a stabilit că reclamantul ar fi putut transfera creșterea prețurilor materiilor prime la niveluri de piață inferioare (în aval),

¹² <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/2993.pdf>

¹³ Les Laboratoires Pharmaceutiques Arkopharma c. Roche și Hoffmann La Roche AG, decizia Tribunalului Comercial Nanterre din 11 mai 2006.

¹⁴ Les Laboratoires Juva - Production, Les Laboratoires Juva Santé - Sed c. Roche, Roche Vitamins Europe Ltd și Hoffmann La Roche AG, decizia Tribunalului Comercial din Paris din 26 ianuarie 2007.

deoarece materia primă implicată a constituit doar o mică parte din costul produsului final vândut. Trebuie remarcat faptul că aceste decizii nu indică neapărat că apărarea de transmitere va fi automat folosită cu succes de inculpați în toate cazurile în fața instanțelor franceze.¹⁵

2.4. Italia

Acțiunile *follow on* din Italia au fost în principal bazate pe deciziile de încălcare a dreptului concurenței ale **Autorității de Concurență din Italia ("ICA")**, în ciuda faptului că nu există nici o prevedere expresă în legea italiană care să prevadă faptul că deciziile ICA sunt obligatorii pentru judecătorii naționali.

O mare parte din jurisprudența recentă de la curțile de apel rezultă din încercările persoanelor particulare de a cere despăgubiri pentru încălcări ale dreptului concurenței realizate de la companiile lor de asigurare. În anul 2000, ICA a impus amenzi anumitor asiguratorii care, încălcând legislația în domeniul concurenței, au schimbat sistematic informații confidențiale și comerciale între ele, și au stabilit în mod comun prețurile .

În ce privește dreptul de a putea introduce o acțiune , acesta a fost extins la compărătorii indirecti de la nivelele inferioare (în aval) În ceea ce privește sarcina probei, în acțiunile *follow on*, reclamantul poate trimite decizia ICA și dovada suprataxei plătite de către reclamant ca probă din care Curtea poate deduce existența unei legături de cauzalitate între încălcarea legii concurenței și prejudiciul suferit. Cu toate acestea, instanța trebuie să ia în continuare în considerare argumentele și dovezile prezentate de către pârât.

În ceea ce privește cuantificarea prejudiciului suferit, reclamantul este supus principiilor generale ale dreptului italian. Daunele pot fi recuperate pentru pierderi, plus profiturile pierdute. De obicei este greu de cuantificat astfel de prejudiciu, în special profiturile pierdute, în multe cazuri, instanțele acordând daune pe "**o bază echitabilă**". În cazul în care există date suficiente pentru a cuantifica daunele precise, judecătorului îi este acordată libertatea de a acorda o cifră pe care el o consideră a fi rezonabilă în circumstanțele date.

Termenul de prescripție pentru introducerea unei acțiuni este în prezent de **cinci ani** din momentul în care solicitantul este sau, dacă ar fi fost rezonabil diligent, ar fi fost conștient de prejudiciu și de încălcare. Astfel, termenul de prescripție nu începe să curgă de la data daunei (de exemplu, plata unui cost ilegal suplimentar-suprataxe), dar mai degrabă de la data la care este posibil să se presupună că reclamantul a luat cunoștință de încălcare și în consecință de daune. În acțiunile *follow on*, conștientizarea este considerată să existe din momentul în care decizia de încălcare ICA devine cunoscută public.¹⁶

2.5. România

« **Politica în domeniul concurenței** », al șaselea capitol al negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană deschise formal pentru România la 15 februarie 2000, a impus exigențe suplimentare față de celelalte capitole cărora li s-au aplicat ca un șablon „Criteriile de la Copenhaga”. Acquis-ul pentru Capitolul 6 constituie “nucleul dur” al Pieței Interne, acesta fiind singurul capitol la care aplicarea efectivă a acquis-ului trebuie realizată cu mult înainte de data aderării.

Amenzile Consiliului Concurenței sau Comisiei Europene (aceasta poate impune, prin decizie, amenzi care nu depășesc 10% din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent atunci când constată încălcarea articolelor 101 și 102 TFUE¹⁷) reprezintă consecința cea mai

¹⁵ <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/2993.pdf>

¹⁶ <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/2993.pdf>

¹⁷ Augustin Fuerea, Drept comunitar al afacerilor, ediția a 2-a, revăzută și adăugită, editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 253.

mediatizată a unei încălcări a regulilor de concurență. Însă deși mai puțin cunoscută deocamdată, obligarea în instanța la repararea integrală a prejudiciilor cauzate constituie un risc deloc de neglijat.¹⁸

Legea concurenței prevede că orice persoană fizică sau juridică ce se consideră prejudiciată printr-o practică anticoncurențială interzisă de lege, precum și asociațiile pentru protecția consumatorilor sau asociațiile profesionale sau patronale, pot intenta acțiune în justiție pentru acordarea de despăgubiri.¹⁹ Eficacitatea deplină a normelor antitrust ale Uniunii Europene impune de asemenea ca orice persoana să poată reclama despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de încălcarea art. 101 și 102 din TFUE.

Pot solicita despăgubiri clienții direcți sau indirecti ai întreprinderilor care au săvârșit încălcarea regulilor de concurență și care au suferit prejudicii ca urmare a acestei încălcări. De asemenea, pot solicita despăgubiri clienții unor întreprinderi care nu au încălcat ele însele regulile de concurență, însă care au crescut prețurile ca urmare a adaptării la noile condiții de piață, rezultate în urma încălcării respectivelor reguli de către alte întreprinderi (categorie de clienți denumită „**umbrella consumer**”). **Cartea Albă a Comisiei din anul 2008** recomandă acțiunea colectivă în despăgubire sub forma acțiunilor de reprezentare, acțiuni introduse de asociații de consumatori sau asociații profesionale.

Pentru a introduce o acțiune în despăgubire pentru încălcarea regulilor de concurență, reclamantul trebuie să dovedească îndeplinirea condițiilor prevăzute de legea civilă pentru **acțiunea în răspundere delictuală** (întrucât practica concurențială este de fapt un fapt ilicit cauzator de prejudicii) - respectiv, să existe o faptă ilicită, un prejudiciu, o legătură de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, precum și vinovăție. Aceste acțiuni pot fi intentate atât înainte, cât și după emiterea unei decizii de Consiliul Concurenței.

Deciziile definitive și irevocabile ale Consiliului Concurenței care sancționează o încălcare a regulilor de concurență se constituie în probă a existenței faptei ilicite. Astfel, în plus față de prevederile legii procesuale civile referitoare la probe, în concordanță cu recomandările Comisiei, Legea concurenței menționează că, atunci când există o decizie a Consiliului Concurenței prin care este sancționată o practică anticoncurențială, în soluționarea cererilor privind acordarea de despăgubiri, instanțele pot solicita Consiliului Concurenței documentele din cadrul dosarului care a stat la baza emiterii deciziei. Primind aceste documente, instanțele vor asigura respectarea confidențialității informațiilor reprezentând secrete de afaceri, precum și a altor informații calificate drept confidențiale²⁰.

Adesea, persoanele prejudiciate pot să nu aibă cunoștință de încălcare sau de începerea procedurii de investigație, iar o acțiune în despăgubiri pe dreptul comun ar putea fi blocată de prescripție. De aceea, preluând recomandarea Comisiei din **Cartea Albă**, Legea concurenței prevede un termen de **2 ani** de la data rămânerii definitive a deciziei Consiliului Concurenței pe care se întemeiază reclamantul, termen în care persoana prejudiciată poate formula cerere privind acordarea de despăgubiri.²¹ Aceasta prevedere derogă de la regula din dreptul comun conform căreia termenul de prescripție începe să curgă de la data la care persoana prejudiciată a cunoscut sau trebuia să cunoască paguba și pe cel răspunzător de aceasta.

Ori de câte ori se constată încălcări ale **art. 5** (carteluri sau alte înțelegeri care împiedică, restricționează sau denaturează concurența) sau **art. 6** (abuz de poziție dominantă) din Legea

¹⁸ http://www.ier.ro/documente/formare/Politica_concurenta.pdf

¹⁹ http://www.consiliulconcurentei.ro/uploads/docs/concurenta/LEGEA_nr_149_2011.pdf

²⁰ Art.173 punctul 2 din Codul de Procedură Civilă.

²¹ http://www.consiliulconcurentei.ro/uploads/docs/concurenta/LEGEA_nr_149_2011.pdf

concrenței, precum și încălcări ale art. 101 și 102 din TFUE (conținând prevederi similare celor din art. 5 și, respectiv, 6 ale Legii concurenței), persoanele care se consideră prejudiciate pot intenta acțiune în justiție pentru repararea daunelor suferite și sunt îndreptățite să primească repararea integrală a prejudiciului suferit. Prin urmare, dreptul la despăgubirea integrală acoperă atât prejudiciul efectiv suferit (**damnum emergens**), cât și beneficiul nerealizat (**lucrum cessans**)²², incluzând și dreptul la dobândă pentru perioada de la nașterea prejudiciului până la plata efectivă a despăgubirilor.

Temeiul de drept al acțiunilor în despăgubiri se regăsește în **Codul Civil** și în prevederile specifice din legislația concurenței, iar regulile procedurale aplicabile sunt cele prevăzute de **Codul de Procedură Civilă**. Întrucât acțiunea în despăgubiri pentru încălcarea normelor de concurență este o acțiune în răspundere civilă delictuală, reclamantul va trebui să urmeze procedura prevăzută de lege pentru introducerea oricărei cereri de chemare în judecată.

În ceea ce privește **probele admise** în instanță, Comisia recomandă ca deciziile definitive ale autorităților în domeniul concurenței (Consiliul Concurenței) din statele membre în cazurile de încălcare să fie considerate ca probă suficientă a încălcării respective în acțiunile de despăgubire subsecvente. Așadar, instanțelor naționale le este recomandat să accepte decizia definitivă și irevocabilă a Comisiei sau a autorității de concurență în acțiunile în despăgubiri subsecvente ca probe irefutabile ale încălcării. În aceste condiții, instanța națională nu va mai fi pusă în situația de a reanaliza existența faptei ilicite (stabilită deja prin decizia autorității de concurență și, în unele cazuri, confirmată de hotărâri definitive și irevocabile ale altor instanțe), ci va analiza doar existența prejudiciului, a legăturii de cauzalitate cu fapta ilicită și cuantumul acestuia.²³

Presupunând că acțiunea privată nu urmează o acțiune publică, cazul asimetriei de informații între părți pe baza faptului că autorul prezumtiv al practicii anticoncurențiale dispune de informații care sunt inaccesibile pentru reclamant și care, conform dreptului comun, ar fi necesare pentru a rezolva acest caz ar putea justifica favorizarea sarcinii probei pentru reclamant²⁴.

3. Concluzie

După cum reiese din scurta trecere în revistă de mai sus, există semne ale unei creșteri ale acordării private de despăgubiri în domeniul dreptului concurenței în unele state membre ale UE. În prezent, evoluția atât în Marea Britanie, cât și Germania, sugerează că acestea sunt în jurisdicții în care există un nivel mai ridicat de astfel de activități. Rămâne de văzut dacă vor exista evoluții similare în alte jurisdicții, ca răspuns la schimbările de legislație la nivel național.²⁵

---

²² Art. 1084 Codul Civil Cuza.

²³ <http://bizlawyer.ro/stiri/juridice/radu-tufescu-asociat-senior-in-practica-de-dreptul-concurenței-nndkp-actiunile-pot-fi-intentate-atat-inainte-cat-si-dupa-emiterea-unei-decizii-de-consiliul-concurenței>

²⁴ Poziția Consiliului Concurenței Council în ce privește Cartea Verde a Comisiei Europene în cazul încălcării regulilor CE anticoncurențiale, Aprilie 2006, p. 7.

²⁵ <http://www.iclg.co.uk/khadmin/Publications/pdf/2993.pdf>

BIBLIOGRAFIE

I. Surse web

1. International Bar Association's Global Competition Forum (GCF) (disponibil la <http://www.globalcompetitionforum.org/europe.htm#Romania>, vizitat 07.03.2012);
2. European Commission Competition. Actions for Damages (disponibil la <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/index.html>, vizitat 23.03.2012);
3. *Oana Denisa Alexandroaiei*, Damages Actions for Breach of the EC Antitrust Rules Introduction from the Romanian Law Perspective (disponibil la http://www.ramp.ase.ro/en/_data/files/articole/7_11.pdf, vizitat 23.03.2012);
4. *Kati Cseres*, Comparing Laws in the Enforcement of EU and National Competition Laws (disponibil la <http://www.ejls.eu/7/89UK.htm>, vizitat 23.03.2012);
5. *Lesley Farrell*, Private Damages Actions: A review of the Developments in Five Member States (disponibil la http://www.iclg.co.uk/index.php?area=4&show_chapter=2993&ifocus=1&kh_publications_id=109, vizitat 23.03.2012);
6. Commission Of The European Communities, White Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules (disponibil la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0165:FIN:EN:PDF>, vizitat 23.03.2012);
7. *Diana Ungureanu*, De la drept public la drept privat in aplicarea eficienta a dreptului comunitar al concurenței (disponibil la <http://www.juridice.ro/40221/de-la-drept-public-la-drept-privat-in-aplicarea-eficienta-a-dreptului-comunitar-al-concurenței.html>, vizitat 23.03.2012);
8. Institutul European din România, Politica în Domeniul Concurenței (disponibil la http://www.ier.ro/documente/formare/Politica_concurenta.pdf, vizitat 23.03.2012);
9. *Radu Tufescu*, Acțiunile pot fi intentate atât înainte, cât și după emiterea unei decizii de Consiliul Concurenței (disponibil la <http://bizlawyer.ro/stiri/juridice/radu-tufescu-asociat-senior-in-practica-de-dreptul-concurenței-nndkp-actiunile-pot-fi-intentate-ata-inainte-cat-si-dupa-emiterea-unei-decizii-de-consiliul-concurenței>, vizitat 23.03.2012).

II. Jurisprudență

1. Cauza T-339/04, France Telecom SA;
2. Hotărârea CJCE din 20 septembrie 2001 în cauza C-453/99, Courage Ltd împotriva Bernard Crehan și Bernard Crehan împotriva Courage Ltd și alții, [2001], p. 1;
3. Hotărârea CEJ din 13 iulie 2006 în cauzele C-295/04 la C.298/04 Vincenzo, Manfredi și alții c. Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA și alții [2006], p. 6619;
4. Cauza Crehan v. Inntrepreneur Pub Co [2004] EWCA Civ 637;
5. Cauza Devenish Nutrition Ltd și alții c Sanofi-Aventis SA (France) și alții [2007] EWHC 2394 (Ch);
6. Cauza SanDisk Corpn v Koninklijke Philips Electronics NV și alții [2007] EWHC 332 (Ch);
7. Cauza 1060/5/7/06 [2006] CAT 29 ;
8. Cauza Les Laboratoires Pharmaceutiques Arkopharma c. Roche și Hoffmann La Roche AG, decizia Tribunalului Comercial Nanterre din 11 mai 2006;
9. Cauza Les Laboratoires Juva - Production, Les Laboratoires Juva Santé - Sed c. Roche, Roche Vitamins Europe Ltd și Hoffmann La Roche AG, decizia Tribunalului Comercial din Paris din 26 ianuarie 2007.

III. Legislație națională și europeană

1. Legea concurenței nr. 21/1996 (republicata în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 742 din 16 august 2005), modificată prin OUG nr. 75/2010, (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.459/06.07.2010), aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.149/2011;
2. Regulamentul Consiliului(CE) nr.1/2003 privind punerea în aplicare a regulilor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratat (publicat în Jurnalul Oficial L 1, 04.01.2003);
3. Regulamentul privind analiza și soluționarea plângerilor referitoare la încălcarea prevederilor art. 5, 6 și 9 din Legea concurenței nr.21/1996 și a prevederilor art. 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.687/12.10.2010);
4. Comunicarea Comisiei Europene: Orientări privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 și 82 din Tratat (publicată în Jurnalul Oficial C 101, 27.04.2004);
5. Instrucțiunile privind condițiile și criteriile de aplicare a unei politici de clemență potrivit prevederilor art. 51 alin. (2) din Legea concurenței nr. 21/1996 (publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.610/2009);
6. Codul Civil român și Codul de Procedură Civilă;
7. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
8. Regulamentul 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din Tratatul CE [JO L1, 04/01/2003];
9. Cartea verde - Acțiuni în despăgubire pentru cazurile de încălcare a normelor antitrust ale CE. COM/2005/0672;
10. Cartea albă a Comisiei privind acțiunile în despăgubire pentru cazurile de încălcare a legislației antitrust COM(2008) 165, 2.4.2008;
11. Document de lucru al serviciilor comisiei anexat la Cartea verde privind acțiunile în despăgubire pentru cazurile de încălcare a normelor anticoncurențiale CE, Bruxelles, 19.12.2005 SEC (2005) 1732;
12. Studiul Ashurst privind condițiile de cereri de despăgubiri în caz de încălcare a regulilor comunitare de concurență. Raport comparativ (31 August 2004).

IV. Manuale

1. *Augustin Fuerea*, Drept comunitar al afacerilor, ediția a2-a, revăzută și adăugită, editura Universul Juridic, București, 2006, pag.253-254;
2. *Diana Ungureanu*, Dreptul Uniunii Europene în domeniul concurenței. Jurisprudența recentă a Curții de la Luxembourg, editura C.H. Beck, București, 2010, pag.355-356.